

Ewa Kowalska

Zagłada polskich elit przez okupantów.

„... ważne jest to co przeżyte i wszystkie konsekwencje tego przeżycia.”

Świadomość wagi historii, tego, co było udziałem narodu i zarazem każdej rodziny będącej jego elementem, rośnie wraz z wiekiem jej członków. Stanowi o dojrzałości, która pochodzi nie tylko z wiedzy wyczytanej w książkach, ale jest przekazywana i przeżywana, jest wynikiem refleksji.

Celem referatu nie jest wyłącznie przypomnienie tragicznych losów polskiej inteligencji pod obydwu okupacjami, ofiar zbrodni o charakterze ludobójstwa oraz deportacji do niemieckich obozów koncentracyjnych czy sowieckich Łagrów i specposiołków, lecz także refleksja nad mechanizmami zbrodni. Podniesienie celowości działań mających na celu zapobieżenie możliwości powtórzenia się tego rodzaju wydarzeń w przyszłości. W niestabilnym dziś świecie, niebezpieczeństwo dążenia do władzy absolutnej, jest nadal realne. „Uwspółcześniły” się tylko metody działań narzucania własnej wizji porządku świata. Służą im nowoczesne środki propagandy i masowego przekazu. Obecnie nie trzeba już wkraczać zbrojnie na terytorium jakiegoś państwa, aby go uzależnić od siebie. Bezpieczny jest wpływ ekonomiczny, drenaż mózgów, czy pozyskanie grup osób dla określonych celów. Rozprzestrzenianiu się tych zjawisk stają na przeszkodzie umysły uczciwe, nieskore do zaprzędania lub innych form zniewolenia. Tacy przedstawiciele inteligencji są niewygodni, a nawet zwalczani pod różnymi, na pozór wiarygodnymi pretekstami, a w warunkach wojennych – unicestwiani. Przykładem tego rodzaju polityki podporządkowania były działania podjęte w 1939 r. przez państwo niemieckie i Rosję sowiecką. Sprzymierzone ze sobą w sierpniu 1939 r. reżimy niemiecki i sowiecki, po napaści na Polskę przystąpiły do realizacji unicestwienia wiodących warstw narodu polskiego, inteligencji polskiej. Jesienią 1939 r. Hitler powiedział: „Tylko naród, którego warstwy kierownicze zostaną zniszczone, da się zepchnąć do roli niewolników” (Herman Rauschning, *Gesprache mit Hitler*, Zurich/New York 1940). Aresztowania i śmierć były udziałem dziesiątków tysięcy przedstawicieli inteligencji polskiej. Pod okupacją niemiecką, najbardziej znaną w świecie stała się Sonderaktion Krakau. Z reakcji na nią europejskich intelektualistów, nacisków na uwolnienie pozostałych przy życiu intelektualistów, okupanci wyciągnęli wnioski. Aresztowanych, polskich naukowców uczelni lwowskich zamordowali już pierwszej nocy. Pod okupacją sowiecką tylko na skutek decyzji 5 marca 1940 r. zamordowano 22 tys. przedstawicieli wszystkich służb mundurowych, polskiej inteligencji wezwanej pod broń do obrony ojczyzny w 1939 r. W ogromnej skali zbrodni, władze starały się nie tylko wymordować nie rokujących nadziei na pozyskanie dla nowej władzy byłych obywateli polskich, ale też doprowadzić do zaniku pamięci o zbrodni.

Represjonowani byli wszyscy zdolni do prowadzenia „wrogiej agitacji”. Przeprowadzone akcje deportacyjne były obliczone na wykorzystanie w niewolniczej pracy bliskich Ofiar. Wszyscy oni mieli wyroki śmierci dziesięcio i dwudziestoletnie zależnie od warunków pracy i bytu, do których zostali skierowani. W ich poprzednie miejsca zamieszkania natychmiast była wsiedlana ludność ze wschodu. Była to wielka akcja represyjno – administracyjna, przez zmianę struktury narodowościowej obszaru objętego działaniami, nosząca znamiona czystki etnicznej na byłych polskich Kresach Wschodnich.

Straty inteligencji polskiej pod obu okupacjami nie ograniczały się tylko do strat ludzkich, lecz były znacznie dotkliwsze. Nie ujrzały światła dziennego wyniki prowadzonych przez naukowców badań, nie zostały wydrukowane książki pisane w obozach np.: w Gusen (niemieckim obozie koncentracyjnym) praca doc. Wiktora Ormickiego, czy w obozie specjalnym NKWD w Kozielsku – prof. Edwarda Ralskiego. Tylko zmiana sytuacji na arenie międzynarodowej spowodowała, iż niektórzy bliscy Ofiar przeżyli. Zarówno rodziny, jak i naród przez dziesiątki lat odczuwał jednak brak tych, którzy do domów nie powrócili, zmagął się z działaniami mającymi na celu zniekształcenie i zakłamanie historii II wojny światowej. Zmagął się i zмага, gdyż ciągle inicjowane są działania mające na celu zaciemnienie jednoznacznego wskazania – kto był sprawcą, a kto Ofiarą tych zbrodni. Dlatego tak ważna jest prawda historyczna i przekazywanie jej młodym pokoleniom, aby znając przeszłość, mogły w sposób bardziej świadomy budować przyszłość.